

בין מדינה ואזרח – יחסי גומלין בתהליכי שינוי

נייר עבודה – כנס הרצליה ה-13

מחבר: עובד יחזקאל

אנו חיים בעידן של שינויים מתמידים. העולם משתנה ומתעצב בקצב גבוה. כך למשל, הטכנולוגיות המתקדמות מאיצות את התנדויות של השווקים, העברות הכספיים משפיעות על העברת ההון בין עסקים ובין מדינות והכלים האינטרנטיים מאפשרים העברת מידע מהירה למספר בלתי מוגבל של אנשים. התוצאה היא שתהליכים שבעבר היו דורשים התפתחות והבשלה של עשרות ומאות שנים מתרחשים בתקופה קצרה בהרבה, ומהפכות שלמות מתרחשות בימים ובשבועות. אדם מסוגל כיום לפתח את משאב המידע במהירות יחסית, ולהעשירו בכמות ובאיכות.

עם זאת, גורם מרכזי בחיי כולנו עדיין עובד ופועל על בסיס עקרונות ומנגנונים שלא התעדכנו זה עשרות ומאות שנים – המנגנון הממשלתי בפרט ומבנה הדמוקרטיה בכלל. במודל הנוכחי, השינויים שעוברים על השוק הפרטי בפן של ניהול והתפתחות העסקים, כמו גם השינויים שעוברים על חיי האזרח במדינה המודרנית הם מהירים ומשמעותיים. כל זאת בזמן שהממשלה נשאר מאחור וממשיכה לפעול בשיטות וגישות שאינם רלבנטיים עוד וש במקרים רבים אינם אפקטיביים כלל וכלל.

כדי לחזק את משאבי המדינה, על השלטון להגדיר מחדש את תפקידיו ואת ייעודו, ולעבור מהר ככל האפשר למדיניות של שיתוף בכל התחומים: שיתוף ידע, שיתוף אחריות, שקיפות, יעילות. מנהיגים נבחרים אינם עוד 'מרוממים מעם', אלא עליהם להיות להנהיג תוך הסתכלות בגובה העניים אל כל האזרחים ולהפנים, כחלק משיטת הממשל את הגישה לפיה כל אזרח משתתף בתהליך השלטוני ומשפיע על עיצובו לא רק בהצבעה בקלפי אלא בפעילותו ובהתנהגותו היומיומית. על המערכת הפוליטית והמקצועית בישראל לגבש אסטרטגיה של חדשנות והתפתחות מתמדת כתפישה מובילה ומרכזית ולעצב מחדש את יחסי הממשל עם הציבור, ועד שהדבר יקרה ימשיכו למלא את הואקום גופים ומנגנונים חיצוניים, חלקם חיוביים וחלקם שליליים בשוק הפרטי, במגזר השלישי ובמגזר הרביעי.

המושג יבחן את הפער ההולך וגדל שבין הצרכים האזרחיים בישראל, לבין יכולתה של המדינה לפתח פרקטיקה שלטונית שתענה עליהם. במושג נבחן את ההשפעות ההדדיות בין המגזרים השונים ונבקש לבחון האם הכלים של המגזר הפרטי, המגזר השלישי והרביעי יכולים לענות על צרכים אלו או שמא גם הם זקוקים להתחדשות והתאמות? מהו מקומה של הממשלה בעידן המודרני? מהו מעמדה של השיטה השלטונית המסורתית בעידן הטכנולוגי והתודעתי המודרני? האם השינויים בחיי האזרח בחברה המודרנית מעמידים צרכים עליהם המדינה לא יכולה לענות? האם יכולה המדינה להמציא פרקטיקה שתגיב לצרכים המתפתחים?